

Projevy v Senátu Parlamentu ČR 27. ledna 2010

Den památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti si svět připomíná 27. ledna, ve výroční den osvobození koncentračního tábora v Osvětimi. Tradicí se v České republice, která uznala v roce 2003 tento den jako památný, stalo slavnostní shromáždění v Hlavním sále Senátu Parlamentu ČR pod patronací jeho předsedy Přemysla Sobotky. Přinášíme hlavní projevy, které zazněly v Senátu PČR 27. ledna 2010.

Fotografie Karla Pazderky zveřejňujeme se souhlasem ředitele tiskového odboru vlády ČR.

Projev Přemysla Sobotky, předsedy Senátu Parlamentu ČR

Vážené dámy a pánové, vážení hosté, přátelé,
jsem velice rád, že vás mohu i v letošním roce uvítat v těchto historických prostorách při příležitosti již tradičního společného slavnostního setkání českého Senátu, Federace židovských obcí v České republice a Nadačního fondu obětem holocaustu, které se koná u příležitosti „Dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti“.

Vzpomínku na holocaust nikdy neberu jen jako pietu k památce milionů nevinných obětí nacistické zřůdnosti. Pro mne je zde stejně tak velice důležité varování pro naši současnost i budoucnost, protože nebezpečí, že si opět prožijeme i v Evropě hrůzy z minulého století, bohužel stále trvá.

Měli bychom mít především na paměti, že například současná globální ekonomická a finanční krize

je živnou půdou pro demagogy a populisty všeho druhu. Právě v podobné situaci se v 30. letech dostal k moci Adolf Hitler. Nezapomínejme i na to, že i hlavní proudy mezinárodního terorismu plují dnes především na vlnách antisemitismu a nenávisti ke státu Izrael. Jen hlupák si může myslet, že tato nebezpečí se jej netýkají. Tyto jevy totiž vážně ohrožují svobodomyšlné lidi na celém světě! Ustupovat jim jako v roce 1938 v případě Československa je tou největší chybou, jaké se můžeme dopustit. Bohužel ne všichni evropští občané a také někteří čeští politici tuto problematiku dostatečně chápou.

V Německu v 30. letech byl jen krůček od výtřznosti hospodských křiklounů ke koncentračním táborem a plynovým komorám.

Pokračování na str. 2

Pokračování ze str. 1

Dnes nás dělí jen krůček od hloupých výstav antisemitského pseudohumoru v Teheránu k jaderným zbraním, které mohou třeba nenávratně zničit i sny některých našich populistů, že zbabělost a pasivita v řešení ožehavých mezinárodních problémů jim umožní v klidu doma vládnout na dluh bez ohledu na budoucnost svých dětí a vnuků.

Jsem proto rád, že českému Senátu není otázka antisemitismu lhostejná. Dokázal to v posledních letech již nejednou svými postoji a akcemi. Někdy

jsme byli, jako v roce 2006, v rámci evropských parlamentů mezi prvními varovnými hlasy. Bohužel ne vždy vyslyšenými. Nesmíme proto dovolit, aby se nám Evropanům trestuhodná pasivita či politické klíčkování vymstily jako již ve zmiňovaných 30. letech. Nezapomínejme na to a nenechme se přemoci pasivitou i lhostejností.

Vážené dámy, vážení pánové, čest památce všem obětem holocaustu.

Děkuji vám za pozornost ...

Projev Jana Fischera, premiéra vlády ČR

Holocaust nově a krutě definoval náš postoj ke zlu. Proměnil naše debaty nad tím, odkud zlo pochází. Proměnil náš názor na to, jak ho odhalovat. Proměnil náš názor, jak se k němu zachovat.

Tisíce let se nejrůznější filosofové pokoušeli nad zlo povznést. Holocaust nám předvedl, že jsou formy zla, nad které nikdo nemůže být povznesen. Jimiž nikdo nemůže být nezasažen. Ke kterým nikdo nemůže zůstat beztrestně lhostejný.

Protože holocaust sám představoval povznesené, všezasahující, lhostejné zlo.

Holocaust se pokoušel zbavit zlo jakéhokoli představitelného rozměru. Své oběti chtěl zbavit jakýchkoli lidských práv. Včetně toho nejvyššího: práva na duši. Včetně toho nejlidštějšího: práva na svobodnou vůli.

Holocaust tak vytrhl zlo z rámce našeho dosaadního světa, až už utvářeného vírou, či rozumem.

Zcela rozmetl duchovní koncepty, jak křesťanské, tak židovské, o neodporování zlu, o jeho pokorném přijímání coby důsledku vyšší moci. Rozmetl osvícenskou filosofii o samospasitelnosti rozumu, onu pyšnou rovnici, že rozum rovná se dobro.

Dokonalost průmyslového, odosobněného zla fatálně překonala veškeré snahy o osobní dokonalost.

Holocaust představuje čisté zlo, které se vzpírá pochopení, které se vzpírá uvěření. Které však nade vši pochybnost existuje. A to tady a teď. V tomto světě. V tomto čase.

Svět po holocaustu už nikdy nebude takový, jako před ním. Protože víme, že ono zlo přebývá mezi námi a může být znovu probuzeno.

Pokračování na str. 3

Pokračování ze str. 2

Holocaust proměnil filosofii. S tím, co teď víme, je nekonečně přijatelnější zatížit vlastní svědomí aktivním odporem vůči zlu, než je zatížit vinou za to, že kvůli naší nečinnosti zahynuly miliony.

Holocaust proměnil právo. S tím, co teď víme, se nemůžeme vymlouvat na ničem neomezovanou, přímo anarchisticky pojatou svobodu a nechat bez trestu myšlenky, které plodí násilí.

Holocaust proměnil politiku. S tím, co teď víme, musíme vyřadit appeasement ze slovníku diplomacie. Jsou totiž zásady, které se nemohou porušovat dokonce ani v zájmu zachování míru.

Holocaust nebyl brutální, spontánní pogrom. Holocaust byla vražda jako projekt, plán, vražda jako průmyslové odvětví, vražda jako administrativa, vražda jako jízdni řád! Předcházela jí perfektní registrace, evidence, soupis osob i majetku. A zruďné bylo, že si ji židovské obce v Německu i okupova-

ných územích musely organizovat samy.

Holocaust byl čisté zlo. Holocaust JE čisté zlo. Ale šlo mu zabránit. JDE mu zabránit. Přes všechnu jeho dech beroucí d'ábelskou dokonalost a nadosobní povznesenost je nový příchod zla mezi nás závislý na nedokonalých a nízkých bytostech. Na lidech.

Kvůli fascinaci zlem jsme se v jediném okamžiku přiblížili pecku daleko víc, než jsme se za tisíce let dokázali přiblížit k nebi. Ale byla to naše vůle, která nás poháněla do záhuby. Naše lhostejnost, která nás ochromila a bránila hledat spásu. Naše odpovědnost, naše vina. Jen a jen naše odpovědnost a naše vina. Tehdy i dnes. Napořád.

My přece máme duši. My přece máme svobodu. Použijeme tyto dary a zabraňme zlu, aby opět povstalo. Jsme tím povinováni obětí šoa. Jsme tím povinováni našim dětem.

Projev Jiřího Daníčka, předsedy Federace židovských obcí

Vážení přítomní,

rád bych se na závěr obrátil na přítomné zástupce parlamentu, vlády, církvi i občanských institucí s jedním připomenutím a s jednou prosbou. Spisovatel Ludvík Vaculík v jednom ze svých fejetonů píše, že pokud bychom chtěli najít něco, co je v souvislosti s holocaustem a není hluboce negativní, pak je to skutečnost, že na mapě světa je Stát Izrael. Na podzim roku 1947 se většina zemí při hlasování ve Valném shromáždění OSN vyslovila pro vznik a existenci židovského státu v tehdejší Palestině. Byl to vzácný případ politického rozhodnutí, které se neřídilo jen politickými cíli, ale vzalo v úvahu i jiné skutečnosti holocaustu a osud jeho obětí. Všichni, kdo tehdy hlasovali pro, věděli, do

jak nejisté a komplikované skutečnosti se nový stát rodí. Jejich ano tedy znamenalo také, že se budou o jeho bezpečnost a existenci zasazovat i v budoucnosti.

Ne všechny země, které Izrael v roce 1947 podpořily, si to dnes uvědomují. Jménem všech židovských obcí i organizací v České republice bych rád řekl, že jsem hrdý na to, že Česká republika, poté co získala skutečnou samostatnost a suverenitu, je si takového závazku opět vědoma a aktivně ho uskutečňuje i prosazuje. Prosím vás, abyste na tento závazek nezapomněli ani v budoucnosti a svými postoji a vlivem ho pomáhali prosazovat. Je to jedna z konkrétních věcí, které lze proti holocaustu a jeho následkům udělat dnes.

Projev Felixe Kolmera, vicepresidenta International Auschwitz Comitee

Vážení bývalí vězňové koncentračních táborů, vážený pane předsedo Senátu Parlamentu České republiky, vážený pane předsedo Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, Excellence páni velvyslanci, páni ministři, vážení hosté,

dnešní den, a v každém roce tento den, je dnem osvobození koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz Sovětskou armádou, je dnem strašných vzpomínek, je symbolickým dnem osvobozených vězňů z ostatních koncentračních táborů, je to den připomínky slavné politické přísahy vězňů koncentračního tábora Buchenwald v dubnu 1945 i vzpomínkový den na hrdinné povstání židů Varšavského ghetta v dubnu roku 1943.

My, bývalí vězňové koncentračního tábora Auschwitz, jsme dosud žijící svědkové průmyslového vraždění lidí všech národností, všech náboženství a dalších skupin obyvatelstva Evropy těch států, které okupovala německá armáda ve II. světové válce. Koncentrační a vyhlazovací tábor Auschwitz se tak stal největším hřbitovem světa, hřbitovem 1,5 milionů obětí nacistické brutality.

Dnešní den je dnem 65. výročí osvobození koncentračního tábora Auschwitz, ale také dnem pátého výročí usnesení pléna Organizace spojených národů, aby tento den se stal dnem vzpomínky na holocaust. Tomuto rozhodnutí předcházelo jednání presidia Mezinárodního osvětimského výboru s bývalým generálním tajemníkem OSN Koffi Annanem v New Yorku a ve Švýcarsku a výstava o koncentračním táboře Auschwitz v předšálí jednacím sálu pléna OSN v jeho sídle v New Yorku, kterou zahajoval Koffi Annan a připravilo presidium Mezinárodního osvětimského výboru.

V tomto dnešním dni vzpomínáme 6,000.000 zavražděných židovských spoluobčanů, z nichž 1,500.000 bylo dětí mladších než 15 let.

Vzpomínáme na naše rodiče a sourozence, kteří neprošli selekcí na stranu života a byli posláni na stranu smrti „laskavým“ pokynem ruky známého SS lékaře Dr. Mengeleho, nebo jiného SS lékaře, na stranu, která vedla do plynových komor.

Vzpomínáme na naše kamarády, kteří Auschwitz nebo další koncentrační tábor nepřežili a umírali strašnou smrtí v našich náručích.

Vzpomínáme na lidské stíny, kostry potažené kůží, s hluboce zapadlými a vyhaslými očima, s hlavou a nohama oteklými hladem, kteří se byli schopni jen ploužit a byli klacky kápů a bičí SSmanů hnáni do těžké práce.

Vzpomínáme na hlad a žízeň, které pomalu ukrajovaly náš život.

Vzpomínáme na kamarády, kteří ze zoufalství volili raději smrt vběhnutím do drátů plotu tábora, nabitého elektrickým proudem o napětí 22.000 V.

Vzpomínáme těch, kteří kladli odpor a organizovali se v podzemním hnutí koncentračních táborů.

Vzpomínáme na naši nenávist vůči našim katanům a trýznitelům.

Ale také vzpomínáme, alespoň někteří z nás, na naše představy, jak by měl život po válce vypadat, a to bez ohledu, jestli přežijeme nebo ne.

Také dnes vzpomínáme na státnický akt bývalého spolkového presidenta Německa Dr. Romana Herzoga, který po návštěvě v Auschwitzu, která na něj hluboce zapůsobila, požádal Spolkovou vládu a Bundestag o zařazení 27. ledna jako památného dne Německa, a to před tím, než se plénum OSN takto rozhodlo.

Myslet bez nenávisti a konstruktivně nebylo po válce pro nás, bývalé vězňové koncentračních táborů, snadné a tato proměna probíhala v dlouhodobém procesu našeho života. Vzpomínám na slova bývalého presidenta Israele Chaima Herzoga, která vyřkl 17. října 1991 v Terezíně, který nenávist pro-

hlásil za nekonstruktivní myšlení, sežírající zejména toho, který nenávidí, a doporučil hledat pozitivní cesty řešení.

A měl pravdu. Dnes v Německu dorůstá již čtvrtá generace, která vesměs byla vychována v jiném politickém prostředí, než byl nacismus, a která nenese osobní vinu za to, co spáchala generace jejich dědů. To je třeba té generaci též říci, a dostat ji tak na stranu spolupráce a spolužití v Evropě. To se také daří. To je má zkušenost z mnoha debat se spolkovým presidentem, ministrem zahraničí, ministry vnitřní a ministrem financí. Ve mně zůstala jen opatrná podezřivost vůči příslušníkům mé generace v Německu, ale ta generace pomalu odchází, tak jako i my odcházíme.

Je třeba chodit přednášet do německých škol, ale i do českých, neboť o těchto problémech se české děti učí velmi málo. A přesto tato doba patří nejen do německých dějin, ale také do českých. O moje pozvání k přednáškám do Německa se obvykle postarají vrchní starostové měst, a to zejména těch, ve kterých neonacismus zvedá hlavu, nebo Gesellschaft für Polische Bildung. Přesto, že na mé přednášky se dostávají i neonacisté, které poznám i podle oblečení, setkal jsem se jen dvakrát s lidmi starého myšlení. Jednou to bylo na Universitě ve Würzburgu ve studentském velmi nacionalistickém spolku Burschenschaft Alemania, kde i se studenty jsem vyšel, ale nevyšel jsem s tak zvanými „starými pány“ v mých letech, ve kterých staré myšlení nacistického Německa ještě nevyhaslo a asi ani nevyhasne. Po druhé to bylo v Lipsku na přednášce o odškodňovacím procesu bývalých vězňů.

Moje zkušenost není ojedinělá. Jistě jí sdílí i členové Terezínské iniciativy a Historické skupiny Osvětim, kteří do českých i německých škol chodí přednášet. Tato činnost obou organizací je na nejvyšší míru smysluplná.

To je cesta pozitivní, tou je v Evropě nutno jít. Chtěl bych zakončit citáty laureáta Nobelovy ceny míru, Elieho Wiesela:

Vzpomínáme na Auschwitz, na všechny oběti, bez ohledu kde trpí.

Vzpomínáme na náš hlad, abychom hlad ze světa vymítali.

Vzpomínáme na naše utrpení, abychom proklamovali právo každého žít bez strachu.

A rád bych ještě dodal: Ať nám zní raději Schillerova Óda na radost s hudbou van Beethovena než symfonie kanonády děl.

Děkuji Vám všem za trpělivost, Vám, vážený pane předsedo Senátu, že toto shromáždění v senátních prostorách se stává tradicí, a Tobě, pane předsedo tohoto shromáždění, za udělené slovo.

